

Sygn. akt III KK 382/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)
SSN Józef Szewczyk

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

w sprawie M.N.

oskarżonego z art. 212 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 18 kwietnia 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego - na niekorzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 30 listopada 2016 r., sygn. akt V Ka [...] /16

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w N.

z dnia 10 marca 2016 r., sygn. akt II K [...] /14,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Prywatnym aktem oskarżenia J.G. oskarżył M.N. o to, że: w miesiącu czerwcu 2013 r. oraz w dniu 16 lipca 2013 r. w N. w siedzibie D.M.W. RP pomógł oskarżyciela prywatnego J.G. o takie postępowanie, które poniżyło go i naraziło na

utrata zaufania potrzebnego do zajmowania danego stanowiska przez nachodzenie w miejscu pracy, telefonowanie i informowanie współpracowników oraz przełożonych J.G. – Szefa Sekretariatu D.M.W. J.M., a także D.M.W. RP T.M. o znieważaniu, a także naruszeniu nietykalności cielesnej członków rodziny M.N., jak również oskarżonego przez J.G., tj. o czyn wyczerpujący dyspozycję art. 212 § 1 k.k.

Sąd Rejonowy w N. wyrokiem z dnia 10 marca 2016 r., sygn. akt K [...]/14 uniewinnił oskarżonego od popełnienia czynu zarzucanego mu w akcie oskarżenia.

Od tego wyroku apelację wniósł oskarżyciel prywatny i jego pełnomocnik.

Oskarżyciel prywatny zarzucił wyrokowi: obrazę przepisów prawa materialnego, obrazę przepisów postępowania, błędy w ustaleniach faktycznych. W uzasadnieniu środka odwoławczego skarżący w obszernych wywodach zakwestionował ocenę dowodów dokonaną przez sąd pierwszej instancji, sposób dokonania ustaleń faktycznych w sprawie, brak prawidłowej oceny prawnej zachowania oskarżonego, co doprowadziło do niesłusznego, wbrew oczywistym dowodom, uwolnienia oskarżonego od postawionego mu zarzutu.

Pełnomocnik oskarżyciela prywatnego zarzucił zaskarżonemu wyrokowi:

1. obrazę prawa materialnego art. 212 § 1 k.k. przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że działanie oskarżonego opisane w zarzucie aktu oskarżenia nie wypełniało znamion czynu zabronionego popełnionego umyślnie, podczas gdy zgodnie z treścią pisma z dnia 16 lipca 2013 r. oskarżony wskazywał, iż działania oskarżyciela prywatnego są niegodne pracownika MW, co świadczyło, że miał zamiar pomówić go o postępowanie mogące narazić go na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska,
2. obrazę art. 213 § 1 k.k. przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że zarzut sformułowany przeciwko J.G. oskarżony złożył niepublicznie, podczas gdy jego pismo zostało wprowadzone do systemu informatycznego MW, jak też było przekazywane między pracownikami i składane do D.M.W. i z jego treścią mogła się zapoznać bliżej nieokreślona liczba osób,
3. obrazę art. 213 § 1 k.k. przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że zarzut uczyniony przez oskarżonego jest prawdziwy, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy nie pozwalał na powzięcie takiego wniosku, a

w szczególności oskarżony nie udowodnił, iż J.G. obrzucał samochody członków rodziny M.N. kałem, czy też opryskiwał pestycydami i wykonywał głuchofonie,

4. obrażę art. 116 k.p.k. w zw. z art. 2 § 1 pkt 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. przez bezzasadne i nieznaające oparcia w obowiązujących przepisach prawa zwrócenie pisma oskarżyciela prywatnego z dnia 23 lipca 2015 r., co też doprowadziło do wydania orzeczenia nieuwzględniającego prawnie chronionych interesów pokrzywdzonego, przy jednoczesnym naruszeniu zasady prawdy materialnej oraz obiektywizmu,
5. obrażę art. 8 § 1 k.p.k. przez jego błędne niezastosowanie, a polegające na przyjęciu za udowodnione okoliczności, których dotyczy inne postępowanie karne toczące się przed Sądem Rejonowym w N., podczas gdy J.G. powinien być uważany za niewinnego do czasu stwierdzenia winy prawomocnym wyrokiem, co też doprowadziło do stwierdzenia, że zarzut uczyniony przez oskarżonego był prawdziwy,
6. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że:
 - oskarżyciel prywatny naruszył nietykalność cielesną oskarżonego w dniu 1 listopada 2012 r., podczas gdy jak wynika z zeznań świadków, nawet tych zeznających odmiennie od J.G. zdarzenie takie nie miało miejsca,
 - oskarżyciel prywatny bezpodstawnie wzywa Straż Miejską, podczas gdy tylko jedna z interwencji przeprowadzona była na skutek jego zawiadomienia, a także nie były to powody błahie, a ponadto ich ilość była znikoma,
 - D. MW nie miał informacji o wizycie oskarżonego i jego piśmie z dnia 16 lipca 2013 r., podczas gdy odpowiedź na to pismo podpisał D. MW,
 - oskarżony nie miał wiedzy o innych możliwościach prawnych w celu dochodzenia roszczeń, a także nie informowano go o możliwości interwencji w miejscu pracy oskarżyciela prywatnego, podczas gdy z notatki służbowej z 4 lipca 2013 r. wynika, że poinformowano go o tych możliwościach prawnych,
 - oskarżony nie miał zamiaru wpływania na pracodawcę, podczas gdy w sposób odmienny zeznał J.M., a R.K. wskazał, że pismo z dnia 16 lipca 2013 r. było skargą na pracownika,

- oskarżyciel prywatny nie miał zamiaru pojednać się z oskarżonym, podczas gdy jak wynika z treści porozumienia oczekiwał on na wydanie wyroku w tej sprawie,
- działania oskarżonego nie wpłynęły na pracę wykonywaną przez oskarżyciela prywatnego, podczas gdy po reorganizacji został on odsunięty od kontaktów z ludźmi,
- oskarżony dopiero wobec braku jakichkolwiek efektów swoich działań zaczął wzywać Policję, podczas gdy pierwsze wezwanie miało miejsce jeszcze przed otrzymaniem przez niego pisma od D.M.W., które zostało wysłane dopiero w dniu 25 lipca 2013 r., co doprowadziło do wydania wyroku uniewinniającego, pomimo istnienia dowodów wyraźnie wskazujących, że oskarżony działał on umyślnie oraz wypełnione zostały wszystkie znamiona czynu z art. 212 § 1 k.k., a także nie działał on w warunkach określonych w art. 213 § 1 k.k.

W końcowej części apelacji skarżący zarzucił obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. przez dokonanie dowolnej oceny dowodów i bezpodstawne odmówienie waloru wiarygodności zeznaniom J.G., L.G. oraz L.G., przy jednoczesnym uznaniu za wiarygodne zeznań pozostałych świadków, co doprowadziło do błędów dowolności w zakresie ustaleń faktycznych.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 30 listopada 2016 r., sygn. akt: V Ka [...]16 utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Od tego wyroku kasację wniósł pełnomocnik oskarżyciela prywatnego. Zaskarżył wyrok w całości i zarzucił mu:

- a) rażące naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść wyroku, tj. art. 433 § 2 k.p.k. przez nierozważenie przez Sąd odwoławczy zarzutu apelacyjnego obrazy art. 8 §1 k.p.k., w sytuacji gdy sąd powinien rozważyć wszystkie wnioski i zarzuty wskazane w środku odwoławczym,
- b) rażące naruszenie art. 433 § 2 k.p.k. przez nie odniesienie się przez Sąd Okręgowy w G. do kwestionowanej w apelacji okoliczności dotyczącej błędnego ustalenia, że zarzut oskarżonego miał charakter niepubliczny, co w efekcie doprowadziło do zaakceptowania błędnych ustaleń faktycznych, polegających na uznaniu, iż zarzut podniesiony przez oskarżonego miał charakter niepubliczny,

- c) rażące naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, polegającej na uznaniu, że postawiony przez oskarżonego zarzut był prawdziwy, przy jednoczesnym częściowym zakwestionowaniu w treści uzasadnienia wyroku Sądu pierwszej instancji wiarygodności świadków M., M. i L. N., zeznających na okoliczność obrzucenia samochodu oskarżonego kałem, opryskania pestycydami, czy też wykonywania głuchych telefonów, jak również wobec nieścisłości dotyczących zeznań na okoliczność przebiegu zdarzenia z 1 listopada 2012 r., co w efekcie doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych, skutkujących uznaniem zarzutu podniesionego przez oskarżonego za prawdziwy,
- d) rażące naruszenie art. 7 k.p.k. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, polegającej na przyjęciu, że działanie oskarżonego nie miało charakteru umyślnego, w sytuacji gdy treść pisma przedłożonego D. MW, a także sformułowania w nim zawarte wskazują, iż oskarżony musiał co najmniej przewidywać zaistnienie znieślawiającego skutku dla osoby J.G. i godzić się na wystąpienie tego skutku,
- e) rażące naruszenie art. 8 § 1 k.p.k. w zw. z art. 5 § 1 k.p.k. przez uznanie za dowodową okoliczność obciążającą oskarżyciela prywatnego faktu, że toczy się przeciwko niemu i jego rodzinie inne postępowanie karne o czyn z art. 190a § 1 k.k. w zb. z art. 216 § 1 k.k., w sytuacji gdy przepis art. 8 § 1 k.p.k. stanowi, iż sąd karny samodzielnie rozstrzyga zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu i jednocześnie według treści art. 5 § 1 k.p.k. do momentu prawomocnego skazania oskarżony uważany jest za niewinnego,
- f) rażące naruszenie art. 453 § 3 k.p.k. w związku z art. 41 § 1 k.p.k. przez odmówienie oskarżycielowi prywatnemu prawa do zabrania głosu i wygłoszenia mowy końcowej w toku rozprawy odwoławczej, co uniemożliwiło mu bezpośrednie przedstawienie sądowi swoich racji, a także zwrócenie uwagi na najistotniejsze elementy sprawy, co może świadczyć o braku bezstronności sądu.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w N.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Lektura zarzutów podniesionych w kasacji mogłaby wskazywać, że tylko dwa z nich dotyczą naruszenia przez sąd odwoławczy obowiązku określonego w dyspozycji art. 433 § 2 k.p.k. Jednakże uważne zapoznanie się z uzasadnieniem kasacji odnoszącym się do pozostałych zarzutów kasacji, pozwoliło na uznanie, że także i te zarzuty (poza ostatnim zarzutem kasacji) choć formalnie odwołujące się do innych podstaw prawnych, w rzeczywistości kwestionują rzetelność dokonanej przez Sąd Okręgowy w G. kontroli odwoławczej zarzutów apelacji zarówno w aspekcie realizacji obowiązku wynikającego z treści art. 433 § 2 k.p.k. jak i wymogu rzetelnego wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego powodów nieuwzględnienia zarzutów apelacji. Odnośnie do zaakcentowanego ostatniego zarzutu kasacji opartego na naruszeniu przez Sąd odwoławczy dyspozycji art. 435 § 3 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k., to już na wstępie rozważań wskazać należało na jego niezasadność, uzasadnioną treścią protokołu rozprawy apelacyjnej.

Przechodząc do oceny zasadności pozostałych zarzutów kasacji należało w pierwszym rzędzie poczynić kilka uwag teoretycznych dotyczących granic kontroli odwoławczej. Przypomnieć należało, że zgodnie z treścią art. 433 § 2 k.p.k. sąd odwoławczy ma obowiązek rozważyć każdy zarzut apelacji i w razie jego nieuwzględnienia podać, dlaczego argumenty apelacji uznał za niezasadne. Nakaz zawarty w tym przepisie ma przy tym charakter bezwzględny i dotyczy wszystkich zarzutów i wniosków wskazanych w środku odwoławczym. Określenie „rozważyć” wymaga merytorycznego odniesienia się do podniesionych zarzutów, a nie jedynie formalnego stwierdzenia o ich zasadności lub bezzasadności bez podania argumentacji. Naruszenie tego przepisu będzie polegać zarówno na pominięciu przy kontroli odwoławczej zarzutów lub wniosków apelacyjnych, jak i na nienależytym ich rozważeniu. Natomiast z dyspozycji art. 457 § 3 k.p.k. odczytywanej w powiązaniu z art. 433 § 2 k.p.k. wynika, że obowiązkiem sądu odwoławczego jest przedstawienie w pisemnych motywach wyroku powodów oddalenia zarzutów apelacji. Rzetelność w aspekcie art. 457 § 3 k.p.k. oznacza, że sąd odwoławczy nie może odnieść się do takiego zarzutu jedynie ogólnikowym stwierdzeniem, iż jest niesłuszny, lecz powinien wykazać, jakiego rodzaju

rozumowanie doprowadziło go do stwierdzenia, iż zarzut i argumentacja podniesiona na jego poparcie są nietrafne. W argumentacji tej powinien odnieść się do konkretnych powodów dotyczących realiów kontrolowanego orzeczenia, dla których uwzględniono lub oddalono zarzuty podniesione w środku odwoławczym (zob. wyroki SN: z dnia 6 czerwca 2006 r., V KK 413/05, OSNKW 2006, nr 7 - 8, poz. 76, z dnia 21 października 2010 r., III KK 167/10, LEX nr 843346, z dnia 10 sierpnia 2011 r., III KK 436/10, LEX nr 1044032 i postanowienie SN z dnia 11 maja 2017 r., II KK 119/17 Prok. i Pr. – wkł. 2017/7 -8/13). Konfrontując przedstawione warunki prawidłowej kontroli odwoławczej ze sposobem procedowania sądu odwoławczego w zakresie zarzutów podniesionych w środkach odwoławczych wskazać należało, że w postępowaniu tego sądu zabrakło rzetelności, o której mowa w treści art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Sąd Okręgowy w G. koncentrując się w znacznej części uzasadnienia na wywodach dotyczących wadliwości konstrukcji apelacji, notabene słusznych, utracił kontrolę nad meritum sprawy. W tym miejscu przypomnieć należało, że w obu środkach odwoławczych podniesiono szereg zarzutów kwestionujących dokonaną przez sąd pierwszej instancji ocenę dowodów osobowych (zeznań oskarżyciela prywatnego oraz członków jego rodziny oraz pracowników urzędu miejskiego odnośnie do celu wizyty żony oskarżyciela w tej instytucji), rzeczowych (pism procesowych przedkładanych przez oskarżyciela prywatnego, dokumentacji organów porządkowych w zakresie interwencji podejmowanych w miejscu zamieszkania oskarżonego i oskarżyciela prywatnego), ustalenia faktyczne w zakresie charakterystyki zachowania oskarżyciela prywatnego wobec oskarżonego i jego rodziny, przebiegu zdarzenia z dnia 1 listopada 2012 r., dostępności pisma oskarżonego dla nieustalonej liczby osób w D. MW i zapoznania się z nim przez D. MW, prawdziwości zdarzeń opisanych przez oskarżonego w piśmie z dnia 16 lipca 2013 r., czy w końcu ocenę prawną zachowania oskarżonego polegającą na przedłożeniu w D. MW pisma opisującego liczne nieprzyjemne oskarżonemu i jego rodzinie zachowania oskarżyciela prywatnego. Na poparcie tych zarzutów skarżący przedstawili obszerną argumentację faktyczną i prawną. Natomiast Sąd odwoławczy w swoich rozważaniach przedstawionych w uzasadnieniu orzeczenia odniósł się krytycznie do zarzutów apelacyjnych

w sposób formalny i zbiorczy, prezentując ogólne stwierdzenia powielające np. treść art. 4 k.p.k. czy art.7 k.p.k. i odwołując się w sposób stereotypowy do trafności stanowiska sądu *meriti*, bez szczegółowej własnej argumentacji skonfrontowanej z realiami sprawy. Takiego postępowania Sądu odwoławczego nie można uznać za dopełnienie nakazu rozważenia wszystkich zarzutów i wniosków środka odwoławczego i obowiązku przedstawienia w pisemnych motywach wyroku wyczerpującej i merytorycznej argumentacji dotyczącej powodów nieuwzględnienia zarzutów apelacji. Niespełnienie przez uzasadnienie skarżonego wyroku wymogów rzetelnej kontroli odwoławczej spowodowało, że uzyskanie przez Sąd Najwyższy realnej możliwości wypowiedzenia się w przedmiocie trafności stanowiska Sądu odwoławczego, uznającego zarzuty podniesione w apelacjach za bezzasadne, wymagałoby w istocie rzeczy przeprowadzenie kontroli właściwej postępowaniu odwoławczemu, która nie leży w kompetencjach Sądu Najwyższego.

Mając na uwadze wskazane uchybienia Sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy uchylił wyrok tego Sądu i sprawę oskarżonego M.N., uznając, wobec treści zarzutów kasacyjnych, niezasadność wniosku kasacyjnego, przekazał Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Z tych względów orzeczono jak w wyroku.

a.ł.